

Bakire olmadığı anlaşılan eşin mehri

Soru: Nikah akdini kadının bakire olma şartıyla gerçekleştiren birisi daha sonra eşinin onu kandırdığını, aslında bakire olmadığını öğrense ve onu boşasa verdiği mehri geri alabilir mi?

Kısa Fetva

Hanefi ve Şafii mezhebine göre kadının bakire olması şartıyla evlenen ancak daha sonradan dul olduğunu anlayan erkek, ister boşasın ister boşamasın mehrin tamamını vermelidir. Kadın, eşini kandırıp mağdur etmesi sebebiyle büyük bir günah işlemiştir.

Detaylı Fetva

Nikah akdi bedel karşılığında menfaatin elde edildiği bir muavaza akdidir. Her akitte olduğu gibi nikahta da şer'i olarak ortaya çıkan hükümler vardır. Sahih olarak gerçekleştirilen bir nikah akdi sonucu; kocaya mehir, nafaka ve eşine eziyet etmeme gibi yükümlülükler düşerken, kadına da kocasının evinde oturması, izinsiz evi terk etmemesi ve -Allah'a isyan olmayan hususlarda- kocasına itaat etmesi gibi sorumluluklar yüklenir. Bununla birlikte eşlerin ikisini de ilgilendiren doğacak çocuğun nesebinin sabit olması, birinin vefatı durumunda diğerinin ölene mirasçı olması, hısımlık sonucu oluşan mahremiyet, birbirlerinden meşru şekilde cinsel manada istifade edebilmeleri gibi hükümler de nikah akdinin sonucu bağlamında değerlendirilir.¹

Nikah Akdi ve Şartlar

Nikah akdi gerçekleştirilirken akde izafe edilen şartların geçerli olup olmaması noktasında ise belirlenmiş bazı ölçüler vardır. Eğer akde izafe edilen şart; akdin gerektirdiği, akde münasip², nasların izin verdiği veya örfе uygun ise şart geçerli, akit ise sahihtir. Bu durumda söylenen şartın yerine getirilmesi gerekir.³ Zira Allah Rasûlü ﷺ “Yerine getirilmeye en layık olan şartlar kadınları kendinize helal kıldığınız şartlardır.”⁴ buyurarak nikah sırasında belirlenen şartların yerine getirilmesini tembih etmiştir. Bu rivayette, şart mefhumu mutlak kullanılmış, belirlenen şartlara bir sınır getirilmemiştir. Ancak “Allah Teâla'nın kitabında bulunmayan her şart batıldır.”⁵ ve “Bir haramı helal, helalı da haram kılmadıkça Müslümanlar belirlediği şartlara bağlıdır.”⁶ gibi rivayetler uyulması gereken şartlara sınır getirmektedir.⁷ Buna binaen zikrettiğimiz ölçülere uymayan şartlar geçersiz olur.

Yerine Getirilmesi Gereken Şartlar

Nikah akdinde kadın erkeğe, “Seninle nafakamı veya mehrimi ödeme şartıyla, mehrimi muaccel vermen şartıyla, diğer eşinle aynı evde yaşamama şartıyla evleniyorum.” dese ve karşı taraf da kabul etse bu şartların yerine getirilmesi gerekir.⁸ Zira mezkur şartlar ya akdin gerektirdiği ya da akde uygun olup İslam’ın izin verdiği şartlardır.

Akde Uygun Düşmeyen Şartlar

Yukarıda beyan edilen durumun aksine akdin içinde olmayıp akde de uygun olmayan, şer’an da izin verilmeyen ve taraflardan yalnız birine menfaat sağlayan şart ile akit yapılırsa nikah akdi geçerli olmakla birlikte şart fasit ve geçersiz olur.⁹ Örneğin erkek kadına akit anında, “Seninle mehir veya nafaka vermeme şartıyla evleniyorum.” dese ya da kadın erkeğe “Seninle babamın evinde yaşama şartıyla veya başka bir kadınla evlenmeme şartıyla veya mevcut eşini boşama şartıyla evleniyorum.” dese bu şartlar fasit olduğundan geçersiz olur ancak akit sahih olur. Hanefi mezhebinde şartın geçerli olmasından maksat diyaneten bağlayıcı olmasıdır. Yani bu şart yerine getirilmediğinde kişi günahkâr olur ancak şartın gerçekleşmemesi sebebiyle karşı tarafın nikah akdini fesh etme yetkisi yoktur.¹⁰ Nikah akdi kesinlik ifade eden bir temlik akdi olduğundan dolayı koşulan şartlar akdi sonradan bozamaz. Bu sebeple nikaha muhalif olan şartlar ile gerçekleştirilen bir nikah akdinde akit daima sahih olur, şartlar geçersiz olur. Bundan dolayı nikah akdinde muhayyerlik şartı yoktur.¹¹

Nikah akdinde geçersiz kabul edilen fasit şartlar Hanefi mezhebine göre ikiye ayrılır.¹² Eşlerin birbirlerine varis olmaması, kocanın nafaka veya mehir vermemesi, kadının dilediği gibi evi terk edebilmesi gibi şartlar akdin muktezasına aykırı olduğundan bunların yerine getirilmesi caiz değildir. Zira bu şartlara riayet edilmesi evlilik akdinin maksadını ortadan kaldırır. Bu gibi şartlar ile gerçekleştirilen nikah akdi sahih, şartlar ise fasit olur. Akit olduğu gibi devam eder, belirlenen mehrin verilmesi gerekir. Eğer belirlenmemişse kadına mehri misil verilir. **İkinci kısım ise riayet edilmesi caiz olup bağlayıcı olmayan şartlardır.** Kadının erkeğe başka biriyle evlenmemesini veya eski eşini boşamasını şart koşması buna örnektir. Bu durumda erkek bu şartlara riayet etmezse nikah akdi fesh olmaz, şart fasit olur. Zira bu şartlar caiz olan bir durumu men etmektedir. Bu durumda eğer erkek şartlara riayet ederse tayin edilen mehrin verilmesi, riayet etmezse belirlenen mehirden az olmamak şartıyla mehr-i mislin verilmesi gerekir. Zira burada taraflardan birine menfaat sağlayan şartın ortadan kalkmasıyla belirlenen mehre razı olmama durumu söz konusudur. Bu sebeple mehr-i misil gerekir.¹³

Bakire Kadının Mehri

Soruda zikredilen kadının bakire olması şartı ise akdin muktezasına dahil değildir. Bekaret, akde uygun bir şart olmakla birlikte rağbet edilen bir vasıf olması hasebiyle taraflardan birine menfaat sağlayan bir boyutta olması cihetiyle fasit bir şarttır. Buna göre şart lagv olur, nikah akdi devam eder ve fesh edilemez. Mehir ise kocaya vacip olur. Ancak erkek eşiyile halvet-i sahiha olacak şekilde baş başa kalmadığı veya cinsel ilişkiye girmediği sürece erkeğin mehir

sorumluluğunun bir kısmı düşebilir. Halvet veya cimadan önce kadın erkek tarafından boşanırsa eğer mehir belirlenmişse yarısı, belirlenmemişse müt'a adı verilen ödeme erkeğe vacip olur. Ancak halvet veya cima gerçekleştiğinde erkek mehrin tamamını vermek zorundadır.¹⁴ Bu sebeple kişinin bekaret şartını koşup aksi durumun ortaya çıkması mehire etki eden bir durum değildir. Zira mehir; şart koşulan vasfa karşılık değil, sadece kadınla birlikte olmanın karşılığında verilen ücretin adıdır.¹⁵ Buna göre soruda zikredilen durumda erkek ile kadın arasında halvet veya cima gerçekleşmişse mehrin tamamının verilmesi gerekir. Ancak erkek bekaret şartı karşılığında kadınla mehr-i misilden daha fazla vermek üzere evlenir, kadın da dul çıkarsa, kocanın mehr-i mislin üzerindeki miktarı vermesi gerekmez. Çünkü mehirdeki fazlalık kadında arzu edilen vasfın karşılığı idi. O vasıf olmayınca karşılığı olan fazlalık da vacip olmaz.¹⁶

Malikilere göre eğer bir erkek bir kadınla onu bekar zannederek evlenir, daha sonra dul olduğu anlaşılır ve kızın babasının da bundan haberi yoksa erkek nikahı bozamaz. Ancak herhangi bir şekilde bekaretinin bozulmamış olmasını şart koşarak evlense ve kadın dul çıkarsa erkek nikahı her türlü fesh edebilir.¹⁷ Kadındaki bir ayıptan dolayı nikah fesh edilirse cimadan önce de sonra da erkek tüm mehri geri alabilir.¹⁸

Şafiilerde sahih olan görüşe göre bekaret şartının sabit olmadığı anlaşılrsa da nikah sahih olur. Zira akde muhatap olan kadından faydalanma durumu bellidir ve belirlenen vasfın gerçekleşmemesiyle akit bozulmaz. Ancak bu durumda erkek akdi fesh etme noktasında muhayyer olur. Eğer cimadan önce fesh ederse mehri geri alabilirken cimadan sonra fesh ederse mehri geri alamaz. Şafilere göre bir görüşüne göre ise nikah akdi batıl olur.¹⁹

Hanbelilere göre kadının bekareti zina yoluyla yok olduysa bu durumda rağbet edilen vasıf gerçekleşmediği için erkeğin akdi fesh etme hakkı vardır.²⁰

Soru soran şahıs eşini cinsel birliktelikten sonra boşadığından dolayı mehrini vermelidir. Kadın ise her ne kadar mehri alma hakkı olsa da kocasını aldatarak mağdur duruma düşürmüş, bununla uhrevî olarak büyük bir vebal yüklenmiştir.

-
1. Muhammed Muhyiddîn b. Abdilhamîd, *el-Ahvâlü's-şahşiyye fi's-şer'i'ati'l-İslâmiyye* (Beyrut: el-Mektebetü'l-İlmiyye, 2007), 40-41.
 2. Akde uygun(mülaim) olmaktan maksat akdin muktezasını teyit eden şartlardır. Kadının mehrin bir kısmını para olarak istemesi gibi.
 3. Muhammed Muhyiddîn b. Abdilhamîd, *el-Ahvâlü's-şahşiyye fi's-şer'i'ati'l-İslâmiyye*, 32.
 4. Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim, *el-Câmi'u's-şahîh* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2009), "Nikah", 63.
 5. Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî İbn Mâce, *Sünen-i İbn Mâce* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2009), "İtk", 3.
 6. Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kebîr* (Kahire, 2011), 14/529, No: 14545.
 7. Ali Rabbani, *Câmiu't-Tirmizî ve'l-mezhebu'l-Hanefî* (Karaçi: Mektebetü Rabbaniye, 2020), 4/333.
 8. Muhammed Muhyiddîn b. Abdilhamîd, *el-Ahvâlü's-şahşiyye fi's-şer'i'ati'l-İslâmiyye*, 32.
 9. Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî*, thk. Said Bektaş (Medine: Dâru's-Sirâc, 2019), 3/79.

10. Ali Rabbani, *Câmiu't-Tirmizî ve'l-mezhebu'l-Hanefî*, 4/333.
11. Ebû Hafs (Ebû Muhammed) Hüsâmu'ddîn es-Sadrü's-şehîd Ömer b. Abdilazîz b. Ömer b. Mâze el-Buhârî, *el-Muhtâ'ü'l-Burhânî* (Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2004), 4/18.
12. Zeki Koçak, “ŞART NAZARİYESİ AÇISINDAN İSLAM AİLE HUKUKUNDA EVLENME VE BOŞANMA”, *EKEV Akademi Dergisi* 64 (30 Ekim 2015), 335-368.
13. el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî*, 3/74-75.
14. Muhammed Muhyiddîn b. Abdilhamîd, *el-Ahvâlü's-şahşiyye fi's-şerî'ati'l-İslâmiyye*, 138-139.
15. Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2015), 4/258.
16. Hâfızüddîn Muhammed b. Muhammed b. Şihâb el-Kerderî el-Hârizmî el-Bezzâzî, *el-Fetâva'l-Bezzâziyye* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2010), 1/89.
17. Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Alî el-Haraşî, *eş-Şerhu's-şagîr 'alâ Muhtaşarı Halîl* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1997), 4/269.
18. Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Arafe ed-Desûkî, *Hâşiye 'ale's-Şerhi'l-kebîr* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2011), 4/279.
19. Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ahmed b. Hamza er-Remli, *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2009), 4/520-22.
20. Mansûr b. Yûnus b. Salâhiddîn el-Buhûtî, *Keşşâfü'l-kınâ' 'ani'l-İknâ'*. (Suud-i Arabistan: Vezâratü'l-Adl, 2006), 11/382.

